

Grästorps kommun
kommun@grastorp.se

Förslag till översiktsplan för Grästorps kommun

Handlingar daterade januari 2024

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet enbart framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 5 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Skogsstyrelsen, Svenska kraftnät, Post- och telestyrelsen, Statens geotekniska institut, Luftfartsverket och Trafikverket. Försvarsmakten avstår från att yttra sig. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Översiktsplanen ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Kommunen har efter samrådet beaktat Länsstyrelsens synpunkter och ändrat planförslaget i flera delar. Kommunen har utöver detta lagt till förslag på ändrad markanvändning efter samrådet.

Länsstyrelsen bedömer att det finns risk för påtaglig skada på riksintresse för totalförsvaret. Länsstyrelsen kan inte bedöma om riksintressen för naturvård och kulturmiljövård tillgodoses. Länsstyrelsen bedömer att riksintressen för friluftsliv tillgodoses. Påverkan på riksintresse kommunikation, Älvsborgsbanan, får utredas vidare.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB för buller respektive luft följs. Det som föreslås medverkar till att MKN för vatten följs, under förutsättning att det ökade utsläppet av dagvatten till Nossan och Mjölån till följd av bortkoppling från spillvattennätet inte försämrar statusen i vattendragen.

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen är lämplig.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Utifrån nu kända förutsättningar kan Länsstyrelsen inte utesluta att det som föreslås i planen kommer att medföra sådan negativ påverkan avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11

kap. PBL. Det gäller framförallt klimatrelaterade risker, översvämningrisk längs vattendrag, miljöfarliga verksamheter, förorenad mark, samt avstånd till järnväg.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § MB)

Sedan samrådet har kommunen lagt till ett område för utveckling av friluftsliv och besöksnäring runt Sjöryd, vilket berörs av påverkansområde för buller eller annan risk.

Enligt översiktsplanen har Försvarmakten förtydligat åtgärder som kan innebära påtaglig skada på riksintresse för totalförsvaret. Ett exempel är planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk. Länsstyrelsen ser därför att förslaget innebär risk för påtaglig skada på riksintresset. Det framgår inte närmare vad förslaget innebär i form av exempelvis ökat antal besökare, och hur kommunen ser att påtaglig skada kan undvikas. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen och Försvarmakten för dialog i denna fråga innan översiktsplanen antas.

Det bör framgå i beskrivningen av Kilen som strategiskt utvecklingsområde på avsnittet Mark- och vattenanvändning att det delvis berörs av påverkansområde för buller och annan risk. Granskningshandlingen anger att det ligger utanför.

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

Kommunen föreslår utvecklingsområden för friluftsliv och besöksnäring på Hunneberg, Tore mosse och Sjöryd. Förutom riksintresse omfattas områdena av statliga naturreservat. Länsstyrelsen kan inte bedöma om riksintressena för naturvård för Halle- och Hunneberg samt Dättern med omgivning riskerar att påtagligt skadas eller inte utifrån förslagen på de tre utvecklingsområdena.

Översiktsplanen anger att ianspråktagande av mark inom Hunneberg för utveckling av friluftsliv och besöksnäring kan påverka

naturmiljön negativt beroende på typ och omfattning. Det står också att hur utvecklingen ska göras med tillräcklig hänsyn till förekommande naturmiljöer och utan att strida mot rådande områdesskydd behöver utredas vidare. Länsstyrelsen instämmer i detta.

Länsstyrelsen anser att det är otydligt vad omfattningen av åtgärder, vilken typ av åtgärder, och de kumulativa effekterna av den totala mängden åtgärder innebär för riksintressena Halle- och Hunneberg respektive Dättern med omgivning. Länsstyrelsen bedömer att det kan innebära skada på riksintressena om kommunen avser göra ett större antal åtgärder.

Möjligheten att tillgodose riksintressenas värden förutsätter att områdena utvecklas utifrån reservatsbeslut och tillhörande skötselplaner för naturreservaten.

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen bedömer att riksintressena för friluftsliv Halle- och Hunneberg respektive Vänern delområdet Vänersborg-Vänernäs tillgodoses.

Möjligheten att tillgodose riksintressenas värden förutsätter samtidigt att områdena utvecklas utifrån reservatsbeslut och tillhörande skötselplaner för naturreservaten.

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen kan utifrån beskrivning i översiktsplanen och samrådsredogörelsen inte bedöma risken för skada på riksintresset.

Kommunen har sedan samrådet kompletterat markanvändningen med utveckling av friluftsliv och besöksnäring i Sjöryd. I planhandlingen anges att området inte omfattas av riksintresseområde för kulturmiljövården Ås kyrkby (KR61). Av samrådsredogörelsen framgår dock att riksintresset för kulturmiljövården berörs och att det finns behov av hänsyn till riksintresset när skyltar och andra anläggningar anordnas.

Länsstyrelsen vill påpeka att ett riksintresse kan påverkas indirekt genom åtgärder som kan ge visuell effekt från platser utanför riksintresseanspråkets geografiska avgränsning. Kommunen bör därför arbeta in samrådsredogörelsens skrivning i översiktsplanen.

Det bör också framgå vad samrådsredogörelsens skrivning ”andra anläggningar” kan innebära och ifall byggnader eller volymskapande anordningar ska möjliggöras inom fågelskådningsområdet eller inte. Om byggnader eller volymskapande anordningar ska möjliggöras behöver det framgå hur dessa ska placeras och utformas för att tillgodose riksintresset.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Älvsborgsbanan är av riksintresse. Kommunen har efter samrådet lagt in förslag på framtida planskildhet för GC-väg över/under Älvsborgsbanan i centrum. Fortsatt dialog mellan kommunen och Trafikverket krävs, samt att en funktionsutredning måste göras för att utreda förutsättningarna. Trafikverket utför funktionsutredningar men kommunen bekostar. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att påverkan på riksintresset för kommunikation får utredas vidare.

Geografiska riksintressen (4 kap MB)

Kommunen behöver ändra i kartunderlaget så att riksintresse enligt 4 kap 2§ miljöbalken har rätt benämning. Det vill säga ersätta ”Riksintresse turism och friluftsliv” med ”Riksintesse rörligt friluftsliv”.

Miljö kvalitetsnormer

Buller

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Luft

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Vatten

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs, under förutsättning att det ökade utsläppet av dagvatten till Nossan och Mjölån till följd av bortkoppling från spillvattennätet inte försämrar statusen i vattendragen.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen är lämplig.

Översiktsplanen kan enkelt förtydliga att det är ett LIS-område som föreslås i stycket om Tengene på avsnittet Mark- och vattenanvändning, Turism och besöksnäring.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som berör andra kommuner samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Utifrån nu kända förutsättningar kan Länsstyrelsen inte utesluta att det som föreslås i planen medför sådana problem avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL.

Det gäller framförallt klimatrelaterade risker, översvämningsrisk längs vattendrag, miljöfarliga verksamheter, förorenad mark, samt avstånd till järnväg.

Klimatrelaterade risker för den byggda miljön

Översiktsplanen har kompletterats med en beskrivning av riskområden vid skyfall samt åtgärdsförslag för att minska riskerna för den byggda miljön vid ett skyfall. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av klimatrelaterade risker vid översvämning av vattendrag i kommunen samt eventuell strategi för att minska dessa risker.

Framför allt saknas en beskrivning av översvämningsrisken vid höga flöden i vattendragen Nossan och Mjölån. Mark har inte reserverats enligt Länsstyrelsens synpunkter i samrådet för att hantera eventuella översvämningsrisker till följd av både skyfall och höga

flöden i vattendrag och sjöar. Kommunen bör visa att det är möjligt att skapa fördröjningsytor, vilket är särskilt viktigt om lågpunkter byggs bort. Genom att beskriva detta kan kommunen också visa på bra förutsättningar att genom dagvattenfördröjning hantera miljökvalitetsnormer för vatten¹.

Översvämningsrisk

Översiktsplanen beskriver risker och planeringsnivåer för översvämning i Vänern. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av översvämningsrisken längs med kommunens vattendrag samt hur översvämningsrisken ska hanteras i den fortsatta planeringen. Då översvämningsrisken inte är beskriven i tillräcklig omfattning kan Länsstyrelsen inte göra en lämplighetsbedömning fullt ut på denna övergripande nivå. Det går inte att utesluta att delar av föreslagen exploatering, framför allt i strandnära lägen, kan vara olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet.

Områdesbeskrivningarna (under mark- och vattenanvändningsavsnittet) för utvecklingsområden som ligger inom riskområden för översvämning behöver förtydligas med avseende på hur man tar hänsyn till översvämningsrisken i den fortsatta planeringen av området. I översiktsplanen pekas strandnära områden ut vid Nossan som möjliga att bebygga i Grästorps tätort. Även i Västölet föreslås byggnation nära Mjölån. För byggnation i närheten av vattendrag utgår Länsstyrelsen från handboken Stigande vattens planeringszoner.

Miljöfarliga verksamheter

Översiktsplanen har efter samrådet kompletterats med bra information kring tillståndprocesser för miljöfarlig verksamhet och med ett övergripande ställningstagande om att skyddsavstånd till farliga verksamhet eller industri ska utredas tidigt i ett detaljplaneskede, då ny bebyggelse ska utredas att placeras i närheten av sådan verksamhet.

Detta behöver kompletteras med vilken typ av risker som behöver tas hänsyn till. Även transporter till och från verksamheter behöver vägas in i bedömningen.

¹ Se [Teknisk anläggning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#).

Förorenad mark

Länsstyrelsen kan inte med översiktsplanens information bedöma om de föreslagna områdena för utveckling är lämpliga för sitt ändamål mot bakgrund av eventuell förekomst av markföroreningar. Det finns ingen närmare beskrivning av var det finns förorenad mark eller ställningstagande hur det kan påverka planeringen. Kommunen anger att åtgärder mot markföroreningar får ske inom ramen för detaljplaneläggning. Länsstyrelsen kan därmed komma att ha synpunkter vid kommande detaljplaner.

Avstånd till järnväg

För områdena för mångfunktionell bebyggelse Kärrhöken och Havsmåsen anger översiktsplanen att "Hänsyn ska tas till avstånd till järnvägen och byggnadshöjd". Denna skrivning bör också gälla de andra områdena för mångfunktionell bebyggelse som ligger nära järnvägen. Vid detaljplaneläggning av bebyggelse med bostäder nära järnvägen behöver störningar från järnvägen undersökas både när det gäller buller och vibrationer.

Beredning

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters efter föredragning av planhandläggaren Elisabet Ebeling. I den slutliga handläggningen har även länsarkitekten och funktionschefen Andreas Lidholm deltagit. Företrädare för landsbygdsavdelningen, miljöskyddsavdelningen, naturavdelningen, samhällsavdelningen och vattenavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande.

Jörgen Peters

Elisabet Ebeling

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Yttrande från Skogsstyrelsen
Yttrande från Svenska kraftnät
Yttrande från Post- och telestyrelsen
Yttrande från Statens geotekniska institut
Yttrande från Trafikverket
Yttrande från Luftfartsverket
Meddelande från Försvarsmakten

Kopia till

Skogsstyrelsen
Svenska kraftnät
Post- och telestyrelsen
Statens geotekniska institut
Trafikverket
Luftfartsverket
Försvarsmakten

Länsstyrelsen/
Naturavdelningen
Miljöskyddsavdelningen
Vattenavdelningen
Landsbygdsavdelningen
Kulturmiljöenheten
Samhällsbyggnadsenheten
Enheten för samhällsskydd och beredskap
Ingrid GuldbRAND